

Андрійчук А.В.

*Чернівецький факультет Національного університету
«Одеська юридична академія», асистент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права*

ТИМЧАСОВА АДМІНІСТРАЦІЯ ЯК ПРОЦЕДУРА ЗДІЙСНЕННЯ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ

Відповідно до Закону України «Про банки та банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року тимчасова адміністрація – це процедура, що застосовується Національним банком України при здійсненні банківського нагляду за обставин, передбачених Законом.

Аналізуючи дане визначення, бачимо, що вітчизняний законодавець розглядає тимчасову адміністрацію як процедуру, діяльність, тобто як певну дію.

При цьому, варто зауважити, що така дія є примусовою, призначається Національним банком України і зовсім не залежить від волі суб'єктів-керівників банківських установ.

Практика визначення тимчасової адміністрації як процедури не є однаковою для всіх країн. Наприклад, у Росії тимчасова адміністрація визначається як спеціальний орган управління, що призначається Центральним банком Росії. Деякі українські науковці також притримуються думки, що тимчасова адміністрація є органом, а не дією, зазначаючи, що тимчасова адміністрація є спеціальним органом для тимчасового управління банком, створеним з метою забезпечення схоронності капіталу банку й активів та детальної оцінки фінансового стану банку та вжиття відповідних заходів щодо приведення його діяльності у відповідність до вимог банківського законодавства, відновлення його платоспроможності, усунення виявлених порушень, причин та умов, що призвели до погіршення фінансового стану, а також для застосування інших заходів, спрямованих на стабілізацію діяльності банку (Міщенко В.І., Яценюк А.П., Коваленко В.В., Корнєва О.Г. Банківський нагляд. К.: Знання, 2004. – С.278).

Варто зазначити, що питання тимчасової адміністрації є досить широко регламентованим у вітчизняному законодавстві, йому присвячений цілий розділ Закону України «Про банки та банківську діяльність».

Як правило, Національний банк України зобов'язаний призначити тимчасову адміністрацію у разі загрози платоспроможності банку. Підставами, за настанням яких Національний банк призначає тимчасову адміністрацію банку є: 1) здійснення банком двох або більше порушень законних вимог Національного банку України; 2) арешт або набрання законної сили обвинувальним вироком щодо злочинних діянь керівників банку; 3) вчинення банком дій щодо приховування рахунків, будь-яких активів, реєстрів, звітів, документів; 4) наявність клопотання банку про призначення тимчасової адміністрації;

тощо (Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III : [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/page>).

Якщо аналізувати діяльність українських банківських установ, то тимчасова адміністрація була застосована до таких банків, як: «Надра», «Укрпробанк», «Національний кредит», «Банк Столиця», «Промінвестбанк», «Трансбанк». Причини застосування тимча-

сової адміністрації були різними, та мета завжди залишалася однією – фінансове «оздоровлення» банків. Це полягає у стабілізації діяльності банку, забезпеченні схоронності капіталу й активів банку, відновлення його платоспроможності й ліквідності, усуненні виявлених порушень.

Тимчасова адміністрація приступає до виконання своїх обов'язків негайно після прийняття рішення про її призначення. Одразу після цього Національний банк зобов'язаний розмістити в день призначення тимчасової адміністрації інформацію про це на своєму офіційному веб-сайті та протягом трьох днів у газеті «Урядовий кур'єр» або «Голос України».

Дія тимчасової адміністрації триває не більше одного року, але, Національний банк України може продовжити її ще на 18 місяців за наявності необхідних обставин. Варто зазначити, що термін продовження дії тимчасової адміністрації був збільшений Верховною Радою України. Раніше, він становив один рік. Отже, разом з можливим продовженням, дія тимчасової адміністрації не повинна перевищувати 30 місяців. Натомість, у Росії, відповідно до Федерального закону «Про неплатоспроможність (банкрутство)» загальний строк дії тимчасової адміністрації не перевищує 9 місяців. Цей термін також зазнавав змін, але, на відміну від досвіду України, він навпаки, був зменшений удвічі.

На основі теоретичного аналізу нормативної бази можна зробити висновок, що відповідальною особою, яка здійснює тимчасову адміністрацію є керівник тимчасової адміністрації – тимчасовий адміністратор, який не пізніше ніж через два тижні з дня призначення повинен подати Національному банку України попередній звіт, що включає результати загальної оцінки відповідності діяльності банку вимогам українського законодавства та пропозиції щодо приведення діяльності банку в правову та фінансову відповідність з вимогами нормативно-правових актів Національного банку України. Суб'єктами, які можуть бути тимчасовим адміністратором є: юридична особа, яка здійснює професійну діяльність щодо тимчасової адміністрації та/або ліквідації банків, щодо надання аудиторських, юридичних або консультативних послуг і має не менше трьох працівників із сертифікатом Національного банку України на право здійснення тимчасової адміністрації та/або ліквідації банку; незалежний експерт (за договором); службовець Національного банку України.

Для порівняння, у Росії відповідальною особою за тимчасову адміністрацію є арбітражний управляючий. Законодавство визначає і вимоги, яким повинен відповідати тимчасовий адміністратор. Зокрема, це наявність сертифікату Національного банку на право здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації банку. Сертифікація проводиться Національним банком, а саме його кваліфікаційною комісією відповідно до постанови Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про сертифікацію осіб на право здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації банку» від 16.07.2001

року. Такий сертифікат видається на п'ять років. Після спливу строку його можна продовжити, не більше ніж на п'ять років.

Підсумовуючи, варто зауважити, що процедура тимчасової адміністрації є вкрай актуальною для України, оскільки криза 2008 року залишила свій негативний відбиток на діяльності багатьох вітчизняних банків. Щоправда, результати проведення тимчасової адміністрації є дуже суперечливими. Для одних банків вона виявляється досить дієвою і робить їхнє функціонування на ринку банківських послуг ефективним, а для інших, навпаки – призводить до ліквідації банку.